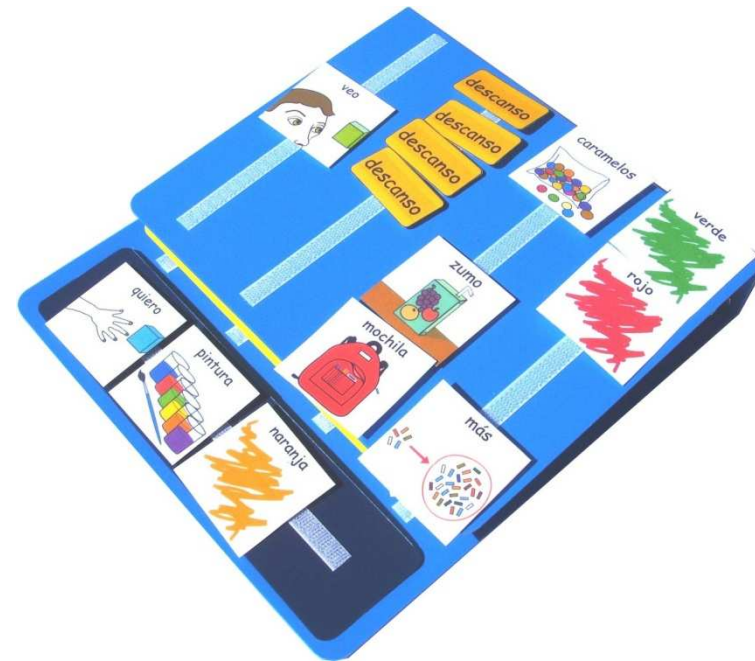

FORMACIÓ INTERNA: SISTEMA DE COMUNICACIÓ PECS

Sistema de Comunicació per Intercanvi d'Imatges

**DEPARTAMENT DE LOGOPÈDIA
EE CA N'ORIOI**

Febrer 2016

INTRODUCCIÓ

- El sistema PECS és un sistema de comunicació augmentatiu i alternatiu, pensat per nens amb TEA o amb altres dèficits de comunicació social.
- És un sistema que no és costós, no necessita materials complexos, ni una capacitat tècnica excepcional per part dels mestres o de les famílies.
- El nen l'utilitza de forma individual i en diferents àmbits (porta la carpeta sempre a sobre)
- Ensenya al nen habilitats comunicatives funcionals, a desenvolupar interaccions comunicatives espontànies, a ser més autònom, el motiva i li permet generalitzar els aprenentatges en diferents contextos i amb diferents interlocutors.

ALUMNES CANDIDATS A UTILITZAR PECS

- ✿ Alumnes sense parla o ecolòlics.
- ✿ Alumnes amb una comunicació poc o gens funcional.
- ✿ Alumnes sense intenció comunicativa ni comunicació espontània.
- ✿ Alumnes que tenen una parla poc o gens comprensible per a la majoria d'oients.
- ✿ Alumnes que necessiten ampliar el seu vocabulari o augmentar la longitud de les frases.

ABANS D'INICIAR PECS CAL...

- ✿ Conèixer les habilitats i les capacitats del nen.
- ✿ Crear moltes OPORTUNITATS COMUNICATIVES amb materials interessants i activitats útils i que el motivin.
- ✿ Saber quins són els **reforçadors** (allò que més li agrada al nen) i els **distractors** (allò que no li agrada gens)
- ✿ S'HA D'EVITAR:
  - L'accessibilitat fàcil i "gratuïta" als objectes de desig. *Un nen tindrà la necessitat de comunicar-se si ho té tot disponible o accessible?*
  - Avançar-se (verbalment o amb el gest): donar un objecte al nen enlloc d'ensenyar-li que el demani.

COM CREAR SITUACIONS COMUNICATIVES?

Crear situacions en les quals el nen vulgui alguna cosa per ensenyar-li com comunicar-se per aconseguir-la.

- ✿ S'han de fer desaparèixer objectes (que no siguin accessibles):
  - Posar les joguines en una prestatgeria perquè es vegin però no les pugui agafar.
  - Posar l'esmorzar dins d'un recipient que ell sol no pugui obrir.
  - Menjar alguna cosa que li agradi davant seu i no donar-li.
  - Activar una joguina mecànica, desactivar-la i donar-li .
  - Etc.

- ✿ No només s'han de crear situacions comunicatives en moments concrets de treball, sinó TOT EL DIA

L'adult és el medi a través del qual el nen obté allò que vol mitjançant la comunicació.

FASES DEL SISTEMA PECS

FASE I: Intercanvi físic

FASE II: Distància i persistència

FASE III: Discriminació

- Fase IIIA: Discriminació simple

- Fase IIIB: Discriminació condicional

FASE IV: Estructura de frases

ATRIBUTS: Ampliació de vocabulari

FASE V: Respondre a *“què vols?”*

FASE VI: Comentar

FASE I: INTERCANVI D'IMATGES

El nen agafa la imatge de l'objecte que vol i la deixa a la mà de l'adult

- ✓ Abans de començar...el nen escull el reforçador que vol i es deixa que hi jugui uns segons. EL PRIMER ÉS GRATUÏT
- ✓ Es necessiten 2 adults:
  - Adult receptor (fa l'intercanvi i interactua socialment amb el nen)
  - Ajudant (ajuda físicament al nen, des de darrera, amb modelatge i sense interactuar amb ell.
- ✓ El nen agafa la imatge (situada davant seu, damunt la taula), allarga el braç i la lliura a la mà de l'adult (situat davant seu i qui té el reforçador).
- ✓ L'adult li dóna IMMEDIATAMENT el reforçador i diu el nom del reforçador.
- ✓ El nen té el reforçador durant 15 o 20 segons , després se li treu amb calma per poder començar un nou assaig.

- ✓ L'ajudant ajuda el nen quan fa l'intent d'agafar el reforçador enlloc de la imatge, si agafa la imatge però no la lliura... L'ajuda s'anirà reduint a mesura que el nen faci correctament el procés.
- ✓ NO s'utilitzen ajudes verbals, ni se li pregunta "què vols?"
- ✓ Es presenta una sola imatge cada vegada.
- ✓ S'utilitzen diversos reforçadors.
- ✓ Les imatges que s'utilitzin a casa i a l'escola han de ser les mateixes i han de portar el nom perquè tothom anomeni de la mateixa manera els reforçadors.
- ✓ Les imatges han de tenir la mateixa mida.

Correcció d'errors

PASSOS ENRERE: l'adult que ajuda porta al nen fins enrere en la seqüència, fins a l'últim pas que ha realitzat correctament i l'ajuda (amb modelatge) fins completar la seqüència correctament.

FASE II: DISTÀNCIA I PERSISTÈNCIA

El nen agafa la imatge de la carpeta de comunicació, va cap a l'adult, capta la seva atenció i li dóna la imatge a la mà.

- ✓ Abans de començar...el nen escull el reforçador que vol i es deixa que hi jugui uns segons. EL PRIMER ÉS GRATUÏT
- ✓ Es necessiten 2 adults (adult receptor + ajudant)
- ✓ Apareix la CARPETA de comunicació.
- ✓ Es presenta una sola imatge cada vegada i es situa a la TAPA de la carpeta de comunicació. La resta d'imatges corresponents als altres reforçadors que té el nen es poden guardar dins de la carpeta.
- ✓ El nen ha d'anar a buscar la carpeta de comunicació, que no està sempre en un mateix lloc, ha de buscar a l'adult i deixar-li la imatge a la mà.

- ✓ Gradualment S'INCREMENTA LA DISTÀNCIA entre el nen i l'adult, amb qui fa l'intercanvi, i entre el nen i la carpeta de comunicació.
- ✓ L'ajudant guia físicament al nen a l'hora de treure la imatge de la carpeta (des de darrera, amb modelatge i sense interactuar amb ell) o per dirigir al nen cap a l'adult receptor. L'ajuda s'anirà reduint a mesura que el nen faci correctament el procés.
- ✓ NO s'utilitzen ajudes verbals, ni se li diu "vine cap aquí".
- ✓ NO s'utilitzen gestos, expressions gestuals o la mirada.
- ✓ Per treballar la PERSISTÈNCIA va bé provocar situacions en les quals el nen hagi de cridar l'atenció de l'adult tocant-lo (posar-se d'esquenes...)
- ✓ S'introdueixen espais i receptors diferents (adults, iguals)
- ✓ És important aconseguir que el nen estableixi CONTACTE VISUAL amb l'adult abans de fer l'intercanvi.
- ✓ CORRECCIÓ D'ERRORS: Passos enrere.

FASE III: DISCRIMINACIÓ

El nen agafa la imatge de la carpeta de comunicació, escollint prèviament entre diferents opcions, va cap a l'adult i li dóna la imatge.

FASE IIIA - DISCRIMINACIÓ SIMPLE

- ✓ Discriminació entre reforçador (li agrada) i distractor (no li agrada)
- ✓ Es reforça verbalment en el moment que el nen escull l'opció correcta.
- ✓ Se li dóna l'objecte que demani, sigui reforçador o distractor.
- ✓ Quan el nen s'equivoqui no se li pot dir "NO", ni donar-li pistes verbals.
- ✓ Les imatges es situen a la TAPA de la carpeta de comunicació. S'han de canviar de posició.
- ✓ AJUDES: el distractor pot ser una imatge en blanc, una imatge més petita que el reforçador, es poden col·locar els objectes de forma alineada amb les imatges...

Correcció d'errors

4 PASSOS: quan el nen s'equivoca i agafa el distractor enlloc del reforçador se li dóna l'objecte corresponent. Si el nen reacciona malament...

- Se li ensenya la imatge del reforçador (l'objecte que vol) i se li demana que miri la imatge.
- Se l'ajuda físicament o gestualment perquè agafi la imatge del reforçador, però no se li dóna l'objecte.
- Se'l distreu visualment de les imatges (es pica de mans, ens aixequem, se li demana que faci alguna cosa...)
- Se li mostren de nou els 2 objectes.

Aquesta estratègia s'aplica un parell de vegades i si no funciona se li ofereix més ajuda per evitar que es frustri i acabar l'assaig amb èxit.

FASE IIIB - DISCRIMINACIÓ CONDICIONAL

- ✓ Discriminació entre reforçadors (objectes que li agraden)
- ✓ Per comprovar que allò que demana el nen és el que vol, se li mostren els objectes i, després que el nen agafi la imatge, se li diu “agafa” (no el nom de l’objecte)
Si agafa l’objecte que es correspon amb la imatge se’l felicita, si no hi ha correspondència, s’evita que agafi l’objecte i s’aplica la correcció dels 4 PASSOS.
- ✓ S’augmenta el nombre d’imatges d’una en una fins a 5. Si el nen mostra dificultats es poden presentar 2 reforçadors i 1 distractor.
- ✓ Quan el nen discrimina entre 5 opcions, es treuen les imatges de la tapa i es posen DINS DE LA CARPETA. S’ensenya al nen a obrir la carpeta i a buscar les imatges.
- ✓ S’ordenen les imatges per categories (una pàgina de cada color, separadors...)

FASE IV: ESTRUCTURA DE FRASES

El nen agafa la imatge “vull” i la imatge del reforçador, les posa a la tira frase, treu la tira i li dóna a l’adult.

- ✓ Inicialment el “vull “ es posa a la tira frase i el nen només posa el reforçador. Després es demana al nen que posi també la imatge “vull”.
- ✓ Quan lliura la tira, l’adult llegeix cada imatge assenyalant-la amb el dit. L’objectiu final és que el nen assenyali les imatges i les llegeixi en cas que ho pugui fer.
- ✓ NO es força el nen a parlar, però si ho fa se’l reforça més positivament.
- ✓ NO passa res si el nen col·loca les imatges desordenades. Inicialment les ordena l’adult. Si l’error persisteix s’aplica la correcció de PASSOS ENRERE.
- ✓ Per facilitar la tasca es poden posar les imatges que utilitza més freqüentment a la TAPA i la resta dins de la carpeta.
- ✓ El nen pot demanar més d’un objecte.

- ✓ A mesura que el nombre d'imatges dins de la carpeta augmenta, es pot reduir la seva mida perquè ocupin menys espai.
- ✓ Es pot dir "no".
- ✓ El nen col·loca de nou les imatges a la carpeta, però si no ho fa o té dificultats, ho pot fer l'adult.
- ✓ La tira frase ha de ser resistent i d'un color diferent al de la carpeta.

ATRIBUTS

El nen demana objectes mitjançant l'elaboració de la tira frase amb la imatge "vull", la imatge d'un o diversos atributs i la imatge del reforçador, les posa a la tira frase, treu la tira i li dóna a l'adult.

- ✓ El nen demana objectes presents i no presents.
- ✓ NO és necessari que el nen domini els conceptes prèviament.
- ✓ Els atributs que es treballin han de ser importants pel nen. Per saber quins prefereix s'haurà de treballar la discriminació prèviament (fase III).
- ✓ S'han d'utilitzar objectes idèntics excepte pel concepte que es treballi. També es poden utilitzar RECIPIENTS idèntics en tots els aspectes excepte en un atribut i col·locar l'objecte dins.
- ✓ En cas d'error s'aplica la correcció de PASSOS ENRERE.
- ✓ Per facilitar la tasca es pot posar la imatge "vull", les imatges dels atributs i dels reforçadors més freqüents a la TAPA.
- ✓ Els atributs es poden treballar després de la fase IV o després de la fase V.

✓ EXEMPLES:

- Color (lacasitos, sugus, pintura, colors...)
- Gran / Petit (menjar, llapis, joguines petites...) *
- Forma (galletes, peces de construcció, blocs de fusta...)
- Posició (qualsevol reforçador i un recipient)
- Parts del cos (jocs d'estimulació sensorial, Sr. Potato...)
- Temperatura (menjar, beguda...)
- Velocitat (cotxes, ballar, córrer...)
- Textura (patates fregides de bossa, galletes, paper...)
- Quantitat (qualsevol reforçador)

FASE V: RESPONDRE A “QUÈ VOLS?”

El nen agafa espontàniament diversos objectes i contesta a la pregunta “què vols?”

- ✓ És la primera vegada que se li pregunta al nen “què vols?”
  - ✓ S’han de continuar creant oportunitats comunicatives per potenciar l'espontaneïtat.
  - ✓ L’ajuda inicial de l’adult és assenyalar la imatge “vull” i dir “què vols?” immediatament.
- Mica en mica es va augmentant el temps entre la pregunta “què vols?” i l’acció d’assenyalar la imatge “vull”.

FASE VI: COMENTAR

El nen contesta a les preguntes “què vols?”, “què veus?”, “què escoltes?”, “què tens?”, “què és?” i fa peticions i comentaris espontàniament.

- ✓ S’han de continuar creant oportunitats comunicatives per potenciar l'espontaneïtat.
- ✓ MATERIAL: capsa amb objectes familiars, àlbum de fotos, DVD, conte, passejar, escoltar sons...
- ✓ Per facilitar la tasca es pot posar la imatge “veig”, “hi ha”.... i les imatges dels objectes a comentar a la TAPA.
- ✓ NO se li ha de donar l’objecte al nen.
- ✓ L’ajuda inicial de l’adult és assenyalar la imatge “veig”, “hi ha”... i dir “què veus?”, “què hi ha?”.....immediatament.
Mica en mica es va augmentant el temps entre la pregunta i l’acció d’assenyalar.